TASHKENT INSTITUTE OF MANAGEMENT AND ECONOMICS

MANAGEMENT AND ECONOMICS SCIENTIFIC RESEARCH JOURNAL

OEP O'zbekiston Ekologik partiyasi

ESG PRINCIPLES - A DRIVER OF SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT AND BUSINESS TRANSFORMATION

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

https://timeedu.uz/ 24.10.2025 y.

2-TO'PLAM
2-MAXSUS SON/2025

TASHKENT

+998 95 651 90 00
journals@timeedu.uz

УДК: 338.0154.(345.8)

"ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri" мavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani ilmiy maqolalar va tezislar to'plami. -T.: TMII, 2025. – 752 bet.

Ushbu to'plamda mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o'zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta'minlash, hududlarda "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o'rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, "yashil" texnologiyalar, sun'iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish, raqamli iqtisodiyot sharoitida mavjud sanoat ishlab chiqarishni raqamli transformatsiya qilish jarayonlarini jadallashtirish orqali ishlab chiqarish sanoatini "drayver" sohaga aylantirish istiqbollari hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning turli yo'nalishlariga bag'ishlangan ilmiy tadqiqot materiallari keltirilgan.

To'plamda keltirilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va keltirilgan huquqiy-me'yoriy xujjatlarning haqqoniyligi, tanqidiy fikr-mulohazalar va takliflarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

Сборник научных статей и тезисов Международной научно-практической конференции на тему «Принципы ESG – драйвер устойчивого развития регионов и трансформации бизнеса». – Т.: ТМИИ, 2025. – 752 с.

В сборнике представлены материалы научных исследований, посвященные устойчивому экономическому развитию нашей страны, диверсификации производства, адаптации к изменению климата и смягчению его последствий, повышению эффективности природопользования, обеспечению устойчивого развития регионов и промышленных предприятий на основе принципов ESG, внедрению эффективных экономических механизмов поддержки «зеленой» экономики в регионах, трансформации деятельности крупного и среднего бизнеса и повышению его конкурентоспособности, управлению отходами и развитию циклической экономики на промышленных предприятиях, охране окружающей среды на основе «зеленых» технологий, искусственному интеллекту, перспективам превращения обрабатывающей промышленности в «драйверную» отрасль за счет ускорения процессов цифровой трансформации действующего промышленного производства в условиях цифровой экономики, а также различным направлениям обеспечения устойчивого экономического роста.

Авторы сами несут ответственность за содержание представленных в сборнике материалов, достоверность содержащихся в нем статистических данных и представленных нормативно-правовых документов, а также за критические высказывания и предложения.

Tahrir hay'ati: i.f.n., dotsent Sh.K. Narbayev
i.f.n., professor I.S. Xotamov
i.f.d., professor Sh.I. Alibekov
i.f.d., professor V.P. Kuznetsov
i.f.f.d., dotsent N. Nosirova
i.f.f.d., dotsent D. Mamasoatov
assis. G. Axmedova
assis. A. Qudratxo'jayev

Taqrizchilar: i.f.d., professor N.M. Maxmudov
i.f.d., professor A.A. Yadgarov

© TMII, Toshkent, 2025-yil.

KIRISH SO‘ZI

ASSALOMU ALAYKUM, HURMATLI XALQARO ANJUMAN ISHTIROKCHILARI, AZIZ MEHMONLAR!

Sizlarni Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti hamda O‘zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashi tomonidan tashkil etilayotgan mazkur Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanda qutlashdan mamnunmiz!

Qadrli anjuman ishtirokchilari, bugun biz “ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman o‘tkazmoqdamiz. Bugungi anjumanning asosiy maqsadi mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, hududlarda “yashil” iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o‘rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, “yashil” texnologiyalar, sun’iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari bo‘yicha amalga oshirilayotgan ishlar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llarini chiqur tahlil qilgan holda ilmiy amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan imzolangan qaror va farmonlar, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu anjuman mavzusining naqadar dolzarbligini anglatadi. Yurtboshimiz tomonidan 2025-yilni “Atrof-muhitni asrash va “yashil” iqtisodiyot yili” deb nomlanishi hamda ushbu yo‘nalishda qabul qilingan Davlat dasturida belgilangan vazifalarning ijrosini ta’minlashda ma’lum ma’noda anjumanning ham o‘z hissasi bo‘ladi deb umid qilamiz.

Anjuman natijalaridan kutilayotgan ilmiy, ijtimoiy va iqtisodiy samaradorlik quyidagilarda o‘z ifodasini topadi:

Ilmiy samaradorlik − anjumandan kutilayotgan ilmiy-amaliy natija mamlakatimiz hududlarida barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta’minlash, sanoat korxonalarining atrof-muhitga bo‘lgan e’tiborini yanada kuchaytirish, biznes strategiyalarini takomillashtirish, shu bilan birga hududlar darajasida barqaror rivojlanishni amalga oshirilish darajasini tahlil qilish, “atrof-muhit, jamiyat, boshqaruv” (ESG) tamoyillariga mos holda faoliyat ko‘rsatishlariga erishishning ustuvor yo‘nalishlarini tahliliy o‘rganish asosida olingan natijalarni umumlashtirib ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ijtimoiy samaradorlik **–** muhokama qilinadigan masalalarning har birida ijtimoiy samara alohida o‘rin egallaydi. Chunki ESG-tamoyillarining asosiy xususiyati ham ijtimoiy sohaga yuqori darajada e’tibor qaratilishidadir. Shu jihatdan ijtimoiy samarani iqtisodiy jihatdan baholash, bu yo‘nalishda mavjud amaliyotlarni ilmiy tahlil qilishning konseptual yondashuvlarini ishlab chiqishga, hududlarda va biznes sohasida izchil islohotlarni amalga oshirish orqali jamiyatni rivojlantirish, aholining turmush darajasini yaxshilash, barqaror daromad manbalarini shakllantirish, tabiiy resurslar tejamkorligiga erishish asosida kelajak avlod uchun zahiralarni saqlab qolish, aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Iqtisodiy samaradorlik **-** iqtisodiy faoliyatning faol ishtirokchilaridan biri ishlab chiqarish korxonalaridir, ular tomonidan mahsulot ishlab chiqarish jarayonida sezilarli darajada uglerod izi qoldiriladi. Shaffof va ekologik toza ma’lumotlarni taqdim etish atrof-

muhitni muhofaza qilish qonunchiligiga rioya qilish uchun zarurdir. Iqtisodiy samaradorlik jihatidan mavzu doirasida muhokama qilinadigan har bir masala katta ahamiyatga ega. Birinchidan, sohada qonunchilik bazasini mustahkamlash; ikkinchidan, korxonalarda ESG tamoyillarini joriy yetishning iqtisodiy samaradorligini baholash uslubiyotini ishlab chiqish; uchinchidan, hududlarning barqaror rivojlanishi uchun mavjud salohiyatini baholash va shu asosda sohalarni diversifikatsiya qilish imkoniyatining vujudga kelishi, to‘rtinchidan, korxona va tarmoqlarni rivojlantirishda “yashil” investitsiyalarni jalb qilish hamda ulardan samarali foydalanishga keng yo‘l ochiladi.

Albatta bunday o‘zgarishlar, texnologik taraqqiyotga hamohang ravishda, qo‘shimcha imkoniyatlarni ochishga va rivojlanishning yangi strategiyalarini ishlab chiqishga keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Lekin shu bilan bir qatorda, iqtisodiyotni raqamlashtirish va bunday sharoitda biznesni rivojlantirish jarayonlarida, o‘ziga xos muammolar va turli savollar ham yuzaga kelmoqda.

Bunday masalalarni o‘rganib, uning yechimlarini topish uchun Toshkent menejment va iqtisodiyot institutining professor-o‘qituvchilari tomonidan ham turli ilmiy tadqiqotlarni olib borish yo‘lga qo‘yilgan. Ularning tadqiqotlari natijalaridan - o‘quv jarayonlarida, ta’lim sifatini oshirish maqsadlarida, keng foydalaniladi.

Bu o‘z navbatida, institutda menejment, iqtisodiyot va axborot texnologiyalari sohalarida tayyorlanadigan malakali mutaxassislarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy ko‘nikmalarini ham oshirishga hizmat qiladi.

Bundan tashqari, institutda innovatsion dasturlar va loyihalar orqali talabalarni yangi texnologiyalar bilan tanishtirish, ularda raqamli iqtisodiyot va global biznes muhitida raqobatbardosh bo‘lish uchun zarur bo‘lgan ko‘nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanni o‘tkazishda hamkorlik qilayatgan O‘zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashiga, anjumanda ishtirok etayatgan O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta`lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, O‘zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi, BMT ning UNDP loyihasi vakillariga, Federal davlat byudjeti oliy ta’lim muassasasi Kozma Minin nomidagi Nijniy Novgorod davlat pedagogika universiteti, Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Shimoliy-Kavkaz instituti (filiali), Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Rostov instituti (filiali), Kazpotrebsoyuz Karaganda universiteti, Kyungdong Universiteti (Koreya Respublikasi), tashkilot va korxonalarning mutaxassislari, xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarga o‘z minnatdorchiligimizni izhor qilamiz.

Bugun sizlarning e’tiboringizga taqdim etiladigan taqdimotlar va fikrlar - bizni zamonaviy iqtisodiyotning yangi talablariga mos keladigan biznes modellarni yaratishga ilhomlantiradi.

Biz bu jarayonda, o‘z tajribamizni almashish va birgalikda muammolarni hal qilish uchun yangi g‘oyalarni kashf etishni maqsad qilamiz.

Umid qilamanki, anjumanimiz samarali va foydali bo‘ladi.

Har biringizning ishtirokingiz va hissangiz bu jarayonda juda muhim.

Keling, birgalikda yangiliklarga ochiq bo‘lib, innovatsion yechimlarni izlaylik!

Bugungi anjuman ishiga va unda ishtirok etayotgan barcha ishtirokchilarning ilmiy-ijodiy faoliyatlariga ulkan muvaffaqiyatlar tilaymiz!

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti rektori
X. Axmedov

MUNDARIJA / ОГЛАВЛЕНИЕ

I SHO‘BA. IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH, ISHLAB CHIQARISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH, IQLIM O`ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH VA ULARNI YUMSHATISH, TABIIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 11

HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH DASTURLARINI XALQARO STANDARTLAR TIZIMIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI
Abdulloyev A.J., N.K.Sharapova 11

АНАЛИЗ ГОТОВНОСТИ УНИВЕРСИТЕТОВ К ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ И РЕАЛИЗАЦИИ ESG-КОНЦЕПЦИИ
Кузнецов В.П., Назарова Е.Н. 23

ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КОНТРОЛЬ КАК МЕТОД ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
Алибеков Ш.И. 33

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТАРКИБИНИ БОЗОР КОНЪЮНКТУРАСИ ЎЗГАРИШИГА МОС ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ
Чариев К.А., Абдулазизов Ш.А. 37

BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL ENERGIYA TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI
Asamxodjayeva S.Sh. 48

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI
Meyliqulov Sh.X. 56

МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ В КОМПАНИЯХ
Қиясов Б.Н. 60

РАЗРАБОТКА И ВНЕДРЕНИЕ СИСТЕМЫ KPI ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ СОТРУДНИКОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ
Әкбар Айдын 66

TO‘QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION XATARLARNI BOSHQARISH VA HUDUDIY “YASHIL” IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH
Rashidov J.X. 72

“QURILISH SOHASI FAOLIYATIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH”
Alimov O.S. 82

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MAKROIQTISODIY BARQAROR RIVOJLANTIRISH TAHLILI
Nazirova S.X. 89

ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПРОИЗВОДСТВА ОДЕЖДЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН
Ахмедова Г.А. 99

ОПТИМИЗАЦИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ В НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ НА ПРИМЕРЕ КОМПАНИИ «ГРУППА ГАЗ»
Лаврентьева Е.В., Пахомичева А.С. 107

БЕРЕЖЛИВОЕ ПРОИЗВОДСТВО КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ
Лаврентьева Е.В., Султанова Л.Л. 113

ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ РОССИЙСКИХ РЕГИОНОВ ПО ВНЕДРЕНИЮ ESG – СТАНДАРТОВ
Набоков В.И., Некрасов К.В. 121

ЎЗБЕКИСТОНДА КИРУВЧИ ТУРИЗМНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИЩДА АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ЗАРУРАТИ
Рисқулов Р.Б. 125

KORXONADA BREND EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI
Sa’dulloyev H.I. 134

RAQAMLI IQTISODIYOTNING MAMLAKAT IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI VA "RAQAMLI O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASINI AMALGA OSHIRISHDAN KUTILAYOTGAN NATIJALAR TAHLILI
Sharipova Sh.B. 140
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI
Sharipov I.B. 147
РАЦИОНАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТЕРРИТОРИИ ДЕХКАНСКИХ ХОЗЯЙСТВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ГЕОИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ
Ашуров А.Ф. 155
II SHO'BA. "YASHIL" TEXNOLOGIYALAR, SUN'IY INTELLEKT VA ENG YAXSHI TEXNOLOGIYALAR (BAT) ASOSIDA ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH 164
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH: RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYA QILISH YO'LLARI
Yuldashev I.B.. 164
ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ МОДЕЛЬ «УНИВЕРСИТЕТ 4.0»: ПОДГОТОВКА КАДРОВ ДЛЯ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ НИЗКОУГЛЕРОДНОГО ПЕРЕХОДА
Кузнецова С.Н., Цыбуцинина И.Е., Фролов Ю.С., Горев Н.А. 168
SUN'IY INTELLEKT VA REAL VAQT TIZIMLARI ASOSIDA HUDUDIY AVTOMOBIL YO'LLARI MUHANDISLIK INSHOATLARINI LOYIHALASH JARAYONINI MODELLASHTIRISH
Norinov M.U., Zikrayev A.A. 177
REAL VAQT TIZIMLARI VA SUN'IY INTELEKT ASOSIDA EKOLOGIK MONITORINGNI AVTOMATLASHTIRISHNING ILMIY-ASOSIY YO'NALISHLARI
Ergashev O.M. 186
ИҚЛИМ ЎЗГАРИШЛАРИ ШАРОИТИДА АГРАР СОҲАНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА СУҒУРТА МЕХАНИЗМИНИНГ РОЛИ
Вахобов А.Р. 195
ИНСОН ВА АТРОФ-МУҲИТ УЙҒУНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛЛАРИ.
Йўлдошев Н.Қ. 202
SUN'IY INTELLEKTDAN ATROF-MUHITNI MUHOFAZALASHDA FOYDALANISH
Nasriddinov I.X., Tulyaganov E.J. 209
O'ZBEKISTONDA KO'ZI OJIZ SHAXSLARNING IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK IMKONIYATLAR
Isayev K.A., Qurbanov A.G'. 215
ЧОРВАЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИ ВА УЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР ЎРТАСИДА КООПЕРАЦИЯ МУНОСАБАТЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АҲАМИЯТИ
Худайбердиев Ў.Э. 221
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA TIZIMI RIVOJLANISHI SHAROITIDA BIZNESNI BOSHQARISH VA TASHKIL QILISH
Kambarova Sh.M. 228
BARQAROR INVESTITSIYALAR VA ESG ME'ZONLARI: NAZARIY TAHLIL
Maxmasobirova N.U. 235
"O'ZBEKISTON SANOAT TARMOQLARIDA ESG TAMOYILLARIGA ASOSLANGAN BOSHQARUV MEXANIZMLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH"
Rusatamov Z.X. 241
THE ROLE OF ESG PRINCIPLES IN ATTRACTING INSTITUTIONAL INVESTORS IN CORPORATE GOVERNANCE
Sadikova M.A. 249
OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY DIVERSIFIKATSIYANING O'RNI
Daminova O.M. 254
КОНФУЦИАНСКИЕ ИДЕИ В КОРПОРАТИВНОМ УПРАВЛЕНИИ УЗБЕКИСТАНА
Нарзуллаева Г.С., Сайфуллаева М.И., Носирова Н.Д. 262
YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNING SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI
Yakubova U.A. 278

HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY–INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO‘NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI
Qo‘chqorova M.U. 284
INKLYUZIV IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATI RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBALARI
Qurbanov A.G‘. 291
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALAR VA ULARNING XUSUSIYATLARI
Murtazaev O.O. 298
SANOAT KORXONALAR BARQAROR RIVOJLANISHINING NAZARIY-USLUBIY JIHATLARI
Ismatulloyeva M.F. 304
TRANSPORT XIZMATLARINI IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI VA VAZIFALARI
Karimova Sh.U. 311
ФИНАНСОВОЕ ОЗДОРОВЛЕНИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ АГРОБИЗНЕСА КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И СОКРАЩЕНИЯ БЕДНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ
Адилов Ш.Ш. 315
III SHO‘BA. ESG TAMOYILLARI ASOSIDA HUDUDLAR VA SANOAT KORXONALARINING BARQAROR RIVOJLANISHINI TA’MINLASH YO`NALISHLARI 325
“SANOAT-5.0” VA BARQARORLIK: ASOSIY TENDENSIYALAR VA MUAMMOLAR
Xotamov I.S., Qudratxo‘jayev A.K. 325
ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ
Мырзалиева Г.А., Байкенжеева Д.Б. 334
QISHLOQ XO‘JALIGIDA RESURSLARDAN OQILONA FOYDALANISH YO‘LLARI
Asamxodjayeva Sh.Sh., Qodirov S.Q. 341
ESG TAMOYILLARI HUDUDIY IQTISODIY SIYOSATDA: BARQAROR RIVOJLANISHNING YANGI PARADIGMASI
Zaynutdinov I.S. 348
ESG TAMOYILLARI ASOSIDA SANOAT CHIQINDILARINI QAYTA ISHLASHNING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA’SIRI
Yusupov U.M. 353
AGLOMERATSIYALARNING “YASHIL” IQTISODIYOT RIVOJLANISHIGA TA’SIRI
Mardonov Sh. 362
O‘ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT SAMARADORLIGIGA EKO-MARKETING TA’SIRINI TAHLIL QILISHDA SUN’IY INTELLEKT VA MASHINAVIY O‘RGANISHGA ASOSLANGAN YANGI EKONOMETRIYA YONDASHUVI
Usmonova Diyora Mahmud qizi 367
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA SANOATNI TUTGAN O‘RNI 379
Matchanova Ma’rifat Ikramovna 379
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI
Meyliqulov Sh.X. 384
AVTOMOBILSOZLIKDA MAHALLIYLASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA IKKINCHI DARAJALI YETKAZIB BERUVCHILARNING O‘RNI VA ULARNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI
Qobilov R.Sh. 388
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МОДЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В КОМПАНИЯХ
Аділ Ф.С. 392
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МОДЕЛЕЙ И МЕТОДОВ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ В КОМПАНИЯХ
Жолдасова А.Б. 397
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ РАЗРЕШЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫХ КОНФЛИКТОВ
Кемпірәлі Е.Қ. 404
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ: ШАГИ К ИХ АВТОМАТИЗАЦИИ
Пернебаев Е.Б. 409
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫМИ ИЗМЕНЕНИЯМИ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Рахатова Ж.Н. 414
HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO‘NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI
Musulmonova Sh., Hikmatov M. 422
SANOAT KORXONALARIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING MILLIY VA XORIJIY TAJRIBASI
Toxirov J.M. 426
GREEN CAR: QISHLOQ XO‘JALIGIDA NAZORATNI YENGILLASHTIRUVCHI AQLLI ROBOT
Qurbonov Sh.B. 434
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINING TAHLILI
Baxromov A.B. 437
ХАЛҚАРО АУДИТ СТАНДАРТЛАРИГА МУВОФИҚ АУДИТОРЛИК ТЕКШИРУВЛАРИНИ ЎТКАЗИШ МАСАЛАЛАРИ
Аҳмаджонов А.К. 443
ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВЛАТ ИШТИРОКИДАГИ КОРХОНАЛАРНИ ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ ҚИЛИШ: ИНСТИТУЦИОНАЛ АСОСЛАР, ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАР ИНТЕГРАЦИЯСИ ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ
Ашуров З.А. 448
IV SHO‘BA. KICHIK VA O‘RTA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TRANSFORMATSIYALASH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH 459
KICHIK VA O‘RTA BIZNES SUBYEKTLARI EKSPORT FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI
Mamasoatov D.R. 459
РЕСТРУКТУРИЗАЦИЯ В СФЕРЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАНЯТОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА
Абдураимова Н.Р. 464
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ILG‘OR XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI
Suyunov Y.B. 479
АРАБСКАЯ РЕСПУБЛИКА ЕГИПЕТ НА ПУТИ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ
Зиядуллаева Л.С. 487
THE IMPACT OF THE CHINA–KYRGYZSTAN–UZBEKISTAN RAILWAY ON UZBEKISTAN’S ECONOMIC DEVELOPMENT: MECHANISMS, EFFECTS, AND POLICY RESPONSES
Ye Maoqing 492
XORIJIY INNAVATSION INVESTITSIYALARNI JALB ETISH DOLZARBLIGI
Tulyaganov E.J., Ubaydullayeva G.E. 502
QURG‘OQCHIL MINTAQALARDA KICHIK AGROBIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI
Qulliyev O.A. 507
BANKLARNING MOLIYAVIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA KAPITAL VA AKTIVLAR RENTABELLIGINING AHAMIYATI
Alimjanova D.S. 516
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИЯМИ В БИЗНЕС-СФЕРЕ
Рахымжанова А.А. 519
MAMLAKATIMIZDA EKSPORT JARAYONLARINI BARQARORLASHTIRISH OMILLARI
Abdivaliyev Sh.X. 524
SANOAT KORXONALARIDA HR MENEJMENT TIZIMINI JORIY ETISH VA XODIMLARNI BOSHQARUV HOLATI TAHLILI
Toshtemirov S.G‘. 534
INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA MOTIVATSIYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH
Abdufattoxova H. 539
AVTOMATLASHTIRILGAN BUYUMLARNI SARALOVCHI ROBOTLAR
G‘ulomov X.A. 545

APPLICATION OF ESG PRINCIPLES AS A WAY TO INCREASE COMPETITIVENESS IN THE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES
Kurbanov U.A., Kurbanova Sh.Y., Alimova D.T. 548
ЦИФРОВИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА.
Фарходова Ш.Ш. 554
СОВРЕМЕННЫЕ НОВЕЙШИЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОНОМИКЕ И БИЗНЕСЕ: РОЛЬ В СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ РК
Агабекова Ш.Н., Бокушева С., Байкенжеева Д.Б. 557
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕГИОНАХ КАЗАХСТАНА: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
Жартай Ж.М., Саттыбаева Д.М., Рахимова А.Н., Никкель Л.Д. 565
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR
Baxanurov O.O. 571
O‘ZBEKISTONNING YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH YO‘LLARI VA USTUVORLIKLARI
Luqmanov B.M. 577
KAPITAL TANQISLIGI SHAROITIDA MOLIYAVIY RESURSLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH
Arziyev S. 585
V SHO‘BA. ESG STANDARTLARIGA MOS KELADIGAN INVESTITSIYA LOYIHALARINI QO‘LLAB-QUVVATLASH, DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK VA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI 590
SANOAT KLASTERLARI – SANOAT SALOHIYATINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO‘NALISHI SIFATIDA
Sobirov A.A. 590
АНАЛИЗ ВА СИНТЕЗ МЕТОДЛАРИНИНГ ЭВОЛЮЦИЯСИ
Дусмуратов Р.Д., Носирова Н.Ж. 597
ESG-ФАКТОРЫ В ПРИНЯТИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ
Ким Л.Н., Елтаев Н.Қ. 606
КЛЮЧЕВЫЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ НА ПРИМЕРЕ НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ
Ремизова И.В. 614
TIJORAT BANKLARIDA DAVLAT MAQSADLI DASTURLARINI MOLIYALASHNING ILG‘OR XORIJ TAJRIBALARI
Shodiyev Sh.S. 620
ВЛИЯНИЕ ЗЕЛЁНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ
Усманова Ю. 623
YASHIL ENERGETIKA SOHASIDA INVESTITSIYALARNING ROLI
Primov S.F. 632
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В РАМКАХ ЗЕЛЕНЫХ РАБОЧИХ МЕСТ
Хувайдуллаева И.Х. 638
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH
Primov S.F. 642
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИДА УЧРАЙДИГАН РИСКЛАР ВА УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ
Ҳусанбоев А.Ғ. 647
ВЛИЯНИЕ ПРИНЦИПОВ ESG НА РЕЗУЛЬТАТЫ ПЕРВИЧНОГО ПУБЛИЧНОГО РАЗМЕЩЕНИЯ АКЦИЙ: КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ
Сайдуллаев Ш. 653
RAHBAR KADRLARNING BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI
Olimov S.A. 660
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK TADBIRKORLIKNING O‘RNI VA AHAMIYATI
Kurbanova Sh.Y., Yusupov A.A. 667
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ТРАНСФОРМАЦИЮ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ

Коптаева Г.П., Бекебаева М.О. 672
HUDUDLAR TASHQI IQTISODIY STRATEGIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI
Toshboyev M.M. 680
QISHLOQ XO‘JALIGIDA KLASTERLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA DAVLAT SUBSIDIYALARINING AHAMIYATI
Yuldasheva D.K. 689
O‘ZBEKISTONDA JISMONIY TARBIYA VA SPORTNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY-IJTIMOIY AHAMIYATI
Mamatov M.N 699
RAQAMLI-ELEKTRON PULLAR VA KRIPTOVALYUTALAR FARQLARI
Matchanov T.M., Matchanova M.I. 703
AXBOROT TIZIMLARI XUSUSIYATLARI
Norinov M.U., Abdulxamid A.I., Oripov O.I., Madaminov F.R. 709
CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH SANOATI VA ATROF-MUHITGA SALBIY TA'SIRINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI
Tursunqulov Sh.R. 715
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQARISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH VA IQLIM O‘ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH MEXANIZMLARI
Abduraxmanova Z.T., Rustamova M.M. 722
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SANOATDA EKOLOGIK SAMARADORLIKNI OSHIRISH
Hasanov H.X. 727
SHADOW ECONOMY EXPOSED: THE HIDDEN FORCES SHAPING ECONOMY.
Arziev Sh.R. 735
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI
Axmedova D.B. 741

I SHO‘BA. IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH, ISHLAB CHIQARISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH, IQLIM O`ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH VA ULARNI YUMSHATISH, TABIIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH DASTURLARINI XALQARO STANDARTLAR TIZIMIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI

Abdulloyev Asliddin Junaydulloyevich
Buxoro davlat universiteti,
i.f.d.,(DSc)., professor
Orcid: 0000-0002-1701-7429
E-Mail: a.j.abdulloyev@buxdu.uz
N.K.Sharapova
i.f.f.d (PhD) katta o‘qituvchi

Annotatsiya. *Maqolada hududlarni barqaror rivojlantirish dasturlarini xalqaro standartlar tizimiga moslashtirish imkoniyatlari "ESG" tamoyillari tizimida xarakterlanib mamlakatimiz amaliyotida ijodiy foydalanish imkoniyatlari aniqlangan.*

Kalit so‘zlar: *Barqaror rivojlanish, iqtisodiy barqarorlik, ijtimoiy barqarorlik, ekologik barqarorlik, "yashil" iqtisodiyot, strategiya, barqaror rivojlanish strategiyasi, "ESG" tamoyillari, ekologik standartlar.*

Аннотация. *В статье характеризуются возможности адаптации региональных программ устойчивого развития к системе международных стандартов в рамках принципов «ESG» и выявляются возможности их творческого использования в практике нашей страны.*

Ключевые слова: *Устойчивое развитие, экономическая стабильность, социальная стабильность, экологическая устойчивость, «зелёная» экономика, стратегия, стратегия устойчивого развития, принципы «ESG», экологические стандарты.*

Abstract. *The article characterizes the possibilities of adapting regional sustainable development programs to the system of international standards in the framework of the "ESG" principles and identifies the possibilities of their creative use in the practice of our country.*

Keywords: *Sustainable development, economic stability, social stability, environmental sustainability, "green" economy, strategy, sustainable development strategy, "ESG" principles, environmental standards.*

Kirish

Jahonda mintaqani barqaror rivojlantirish mexanizmi samaradorligini oshirish, xususan, qayta tiklanadigan energiya manbalari, ishlab chiqarishda eko-texnologiyalar, hududlarda "yashil" investitsion dasturlarni amalga oshirish, chiqindilarni qayta ishlash hajmini oshirish, ekologik iqtisodiyot bo‘yicha standartlar tizimini ishlab chiqish asosida hududlarning barqaror rivojlanish salohiyatidan foydalanish unumdorligini oshirish, davlat-xususiy sheriklikning zamonaviy tamoyillarini ishlab chiqish, ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish va sun’iy

intellektni joriy etish samaradorligini oshirishga qaratilgan tadqiqotlar soni ortib bormoqda.

Mavzuning dolzarbligi

Jahon xo‘jaligi rivojlanishining turli bosqichlarida mamlakatlar, jumladan, ularning hududlari va turli mintaqalarda barqaror rivojlanish mexanizmi samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat va hududiy dasturlar tarkibi takomillashib, ularning amal qilish tamoyillari ham yildan yilga kuchaytirib borilmoqda. Xususan, BMT tomonidan e’lon qilingan 2030-yilga qadar bo‘lgan muddatda barqaror rivojlanishning 17 ta maqsadlari bo‘yicha rivojlanish tendensiyasiga erishish imkoniyatini beruvchi davlat va hududiy dasturlarni ishlab chiqish va ularni amalga oshirishning samarali mexanizmlarini shakllantirish murakkab jarayon hisoblanadi. Jumladan, mamlakatimiz prezidenti Sh.M. Mirziyoyev tomonidan respublika turli hududlarini kompleks va barqaror rivojlanish tendensiyalariga erishishini ta’minlashda “yalpi hududiy mahsulot hajmi 6,0-7,0 foiz miqdorda o‘sishini ta’minlashga qaratilgan hududning tabiiy geografik joylashuvi, ixtisoslashuvi, mehnat resurslari hamda infratuzilmaviy imkoniyatlarini inobatga olgan holda sanoat, qishloq xo‘jaligi, eksport, investitsiyalar, qurilish, xizmat ko‘rsatish va boshqa tarmoqlar bo‘yicha kichik dasturlarni ishlab chiqish”[1] vazifasi belgilangan bo‘lib, ushbu vazifani samarali hal etilishini ta’minlashda ishlab chiqiladigan dasturlarni xalqaro standartlar tizimiga integratsiyalash talab etiladi.

Adabiyotlar tahlili

Mintaqani barqaror rivojlantirish mexanizmi amal qilishining xorijiy va milliy amaliyotlarini qiyosiy tahlil qilgan holda ularning bir-biridan farqli jihatlarini tadqiq etishda R. Kostiyukevich, V. Danilyuk, V.V. Dyadik, S. Filatov, V.V. Stroyev, M.A. Bazileva, V.I. Belov kabi yaqin xorijlik iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlarida o‘z aksini topgan.

Tadqiqot usullari

Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, tarixiylik va mantiqiylik, induksiya va deduksiya, analiz va sintez, qiyosiy va selektiv tanlab tadqiq qilish, monografik tahlil va guruhlash, ekonometrik tahlil va prognozlashtirish usullari qo‘llanilgan.

Tahlil va natijalar

Mamlakatda mintaqani barqaror rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan davlat dasturlari samaradorligini, ularni amalga oshirishning ustuvor yo‘nalishlari va hozirgi holati bo‘yicha umumlashtirilgan ko‘rsatkichlarni tahlil qilish asosida mazkur sohadagi mavjud muammolarni aniqlagan holda xalqaro standartlar tizimiga mos keluvchi dasturlarni ishlab chiqish asosida respublika viloyatlarini barqaror

[1] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Hududlarda yuqori iqtisodiy o‘sish va aholi bandligini ta’minlashning yangi tizimini yo‘lga qo‘yish hamda bu borada mahalliy hokimliklarning roli va mas’uliyatini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi PF-223-son Farmoni, 20.12.2024

rivojlantirish mexanizmi samradorligini oshirishga erishiladi. Jumladan, mamlakatimizda mintaqani barqaror rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan davlat va hududiy dasturlar samaradorligini baholash maqsadida Xalqaro barqaror rivojlanish instituti (International Institute for Sustainable Development – IISD) bilan O‘zbekiston Respublikasi ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi tomonidan o‘zaro hamkorlikda o‘tkazilgan tadqiqotlari natijalaridan foydalanishni lozim topdik.

O‘tkazilgan tadqiqot natijalariga ko‘ra, mamlakatda mintaqani barqaror rivojlantirish yo‘nalishlari sifatida quyidagi shartli belgilash o‘tkazilgan:

– iqtisodiy islohotlar samaradorligi sifatida mamlakatning barqaror rivojlanish indeksi belgilangan;

– ekologik barqarorlik yo‘nalishi bo‘yicha mamlakatning atrof-muhit samaradorligi indeksi ko‘rsatkichlari belgilab olingan;

– ijtimoiy yo‘nalishdagi barqarorlik borasida inson taraqqiyoti indeksi belgilangan.

Demak, tadqiqot natijalariga ko‘ra, so‘nggi o‘n yillik davr mobaynida mamlakatda barqaror rivojlanish indeksi bo‘yicha ko‘rsatkichi 9,0 foizga ortib, iqtisodiy yo‘nalishda amalga oshirilayotgan davlat dasturlarining barqaror rivojlanish mexanizmi ekologik va ijtimoiy yo‘nalishdagi dasturlarga nisbatan samarali ekanligi aniqlangan. Jumladan, so‘nggi uch yil mobaynida mamlakatda inson taraqqiyoti indeksi 7,0 foizga ortib, ijtimoiy yo‘nalishdagi islohotlarni barqaror rivojlanish mexanizmi iqtisodiy va ekologik yo‘nalishlardagi dasturlarga nisbatan samarali ekanligi isbotlangan (1-jadvalga qarang).

1-jadval

O‘zbekistonning global reytinglardagi o‘rni[2]

Reyting tizimlari	So‘nggi o‘n yillikdagi tendensiya	So‘nggi uch yillikdagi tendensiya
Atrof-muhit samaradorligi indeksi	+1,90 reyting ball	O‘zgarishsiz qolgan
Barqaror rivojlanish indeksi	+9,0 foiz	+3,0 foiz
Inson taraqqiyoti indeksi	+1,0 foiz	+7,0 foiz

Shu o‘rinda ta’kidlash joizki, 2014-yilga nisbatan inson taraqqiyoti indeksi 2023-yilda 1,0 foizga ortgan bo‘lsa, 2015–2020-yillarda 6,0 foizga kamayib, 2021–2023-yillarda 7,0 foizga ortganligi bilan xaarakterlanadi. Ushbu holat Yangi O‘zbekiston islohotlarining dastlabki bosqichida ijtimoiy yo‘nalishdagi davlat dasturlarining barqaror rivojlanish mexanizmi samarasiz bo‘lib, so‘nggi yillarda rivojlanish vektoriga ega bo‘lib kelayotganligi bilan izohlanadi.

[2] Ministry of Ecology, Environmental Protection and Climate Change of the Republic of Uzbekistan. National state of the environment report: Uzbekistan. International Institute for Sustainable Development. 2023. – 121 p. ma’lumotlari asosida tuzilgan.

Jumladan, ekologik yo‘nalishda amalga oshirilayotgan davlat dasturlarining ham barqarorlik mexanizmini takomillashtirish zaruriyati mavjud ekanligi so‘nggi uch yillikda mamlakatning atrof-muhit samaradorligi bo‘yicha reyting ko‘rsatkichlari o‘zgarishsiz qolganligi, shuningdek, respublikada barqaror rivojlanish indeksining tahlil etilayotgan davrda 3,0 foizga ortganligi respublika viloyatlarining iqtisodiy rivojlanish salohiyatidan yetarli darajada foydalanilmayotganligini ko‘rsatadi.

O‘tkazilgan tadqiqot doirasida mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining asosiy tendensiyalari va ko‘rsatkichlariga baho berish orqali uning o‘ziga xos xususiyatlarini aniqlashga erishilgan.

2-jadval

O‘zbekistonning iqtisodiy taraqqiyotiga xos xususiyatlari[3]

Ko‘rsatkichlar	So‘nggi o‘n yillikdagi tendensiya	So‘nggi uch yillikdagi tendensiya	Rivojlanish trendi xususiyati
YIM o‘sishi	Ijobiy	Ijobiy	Uzoq vaqt mobaynida YIMning o‘rtacha yillik o‘sishi 5,0 foizdan yuqori bo‘lgan
Rasmiy bandlik	Ijobiy	Ijobiy	Yollanib ishlovchilar bilan o‘z-o‘zini band qilish hisobiga rasmiy bandlik ortgan
Ishlab chiqarish hajmining o‘zgarishi	Ijobiy	Ijobiy	Ishlab chiqarishning fizik hajmi innovatsiya va yangi texnologiyalar hisobiga ortmoqda
Birlamchi yonilg‘i va energiya ishlab chiqarish	O‘zgarmagan	Ijobiy	Energiya samaradorligi ko‘rsatkichi so‘nggi yillardagi innovatsion faollik hisobiga ortmoqda
Sanoat tarmoqlarida suvga bo‘lgan talab	Salbiy	Salbiy	Ishlab chiqarish hajmining ortishi suv resurslaridan intensiv foydalanish zaruratini oshirmoqda
Qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish	Salbiy	Sezilarsiz ijobiy tendensiya	2021-yildan keyingi davrda quyosh va gidroenergetika rivojlantirilmoqda, infratuzilma yetishmovchiligi muammosi mavjud

Shu bilan birga, tadqiqot doirasida ekologik yo‘nalishdagi barqaror rivojlanish mexanizmi holatiga ham baho berilib, bunda mamlakatda ekologik muammolar tobora avj olib borayotganligi aniqlangan. O‘rganishlarga ko‘ra, mamlakatda infratuzilma yetishmovchiligi, xususan, yo‘l infratuzilmasining talabga javob

[3] Ministry of Ecology, Environmental Protection and Climate Change of the Republic of Uzbekistan. National state of the environment report: Uzbekistan. International Institute for Sustainable Development. 2023. – 121 p. ma’lumotlari asosida tuzilgan.

bermasligi hisobiga avtomobillar tirbandligi hisobiga atmosferaga zararli gazlar chiqish hajmi ortib bormoqda (3-jadvalga qarang).

3-jadval

O‘zbekistonning ekologik barqarorlik yo‘nalishi uchun xos xususiyatlari[4]

Ko‘rsatkichlar	So‘nggi o‘n yillikdagi tendensiya	So‘nggi uch yillikdagi tendensiya	Rivojlanish trendi xususiyati
Statsionar manbalar hisobiga ifloslanish	Salbiy	O‘zgarmagan	Statsionar manbalardan ifloslanish hajmi jadal sur’atlarda ortib borgan, ammo so‘nggi uch yillikda uni barqarorligini ta’minlashga erishilgan
Mobil manbalar hisobiga ifloslanish	Salbiy	Salbiy	Avtomobillar harakatiga yo‘l infratuzilmasining to‘liq javob bermasligi hisobiga tirbandliklar ortib, atmosferaga chiqariladigan zararli gazlar hajmi o‘sib bormoqda. Toshkent, Samarqand va Farg‘ona viloyatlari jami bu turdagi gazlarning 88,0 foizini atmosferaga chiqaradi
Maxsus ifloslantiruvchi moddalar bo‘yicha:			
Qattiq jism va moddalar	Salbiy	Salbiy	Sanoat (sement) chiqindilari chiqarish hajmi baland bo‘lib, atrof-muhit va insonlar salomatligi uchun xavfli
Oltingugurt dioksidi (SO2)	Salbiy	Ijobiy	Sanoat tarmoqlarida atrof-muhit va insonlar salomatligi uchun xavfli bo‘lgan energiya chiqindilari hajmi ko‘p
Kobalt (CO)	Salbiy	Ijobiy	So‘nggi yillarda qisqartirishga erishildi
Azot oksidi (NOX)	Salbiy	Salbiy	Sanoat va qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishi hisobiga ortmoqda
Uglevodorodlar	Salbiy	Ijobiy	So‘nggi yillarda sezilarli darajada qisqartirishga erishildi

Shu bilan birgalikda, mamlakatda suv resurslaridan foydalanish holati bo‘yicha ham tegishli muammolar mavjud bo‘lib, faqatgina sug‘oriladigan yerlarning 23,0 foiz qismini suv tejovchi texnologiyalar bilan ta’minlashda ijobiy natijaga erishilgan bo‘lib, iqtisodiyot tarmoqlari kesimida suv resurslari iste’moli, ularda suvning yo‘qotilishi, suvning ifloslanishi kabi yo‘nalishlarda salbiy tendensiyalari kuzatilmoqda (4-jadvalga qarang).

[4] Ministry of Ecology, Environmental Protection and Climate Change of the Republic of Uzbekistan. National state of the environment report: Uzbekistan. International Institute for Sustainable Development. 2023. – 121 p. ma’lumotlari asosida tuzilgan.

4-jadval

O‘zbekistonning suv resurslaridan foydalanish holati bo‘yicha o‘ziga xos xususiyatlari[5]

Ko‘rsatkichlar	So‘nggi o‘n yillikdagi tendensiya	So‘nggi uch yillikdagi tendensiya	Rivojlanish trendi xususiyati
Suv iste’moli (tarmoqlar kesimida)	Salbiy	Salbiy	Sanoat ishlab chiqarishi va kommunal sohada suv iste'moli ortib bormoqda
Tarmoqlarda suv resurslari yo‘qotilishi	Salbiy	Juda salbiy	Magistral va xo‘jaliklararo kanallar va ichki tarmoqlarda katta miqdorda suv yo‘qotiladi, sug‘orish tizimlari past samaradorlikka ega, sanoat korxonalari suvni qayta ishlashdan manfaatdor emas
Suvning ifloslanishi	Salbiy	Salbiy	Aksariyat suv oqimlari o‘rta darajadagi ifloslanish reytingiga ega, yirik sanoat obyektlari va kommunal oqava suvlarini tozalash inshootlari mavjud hududlarda suv sifati mahalliy darajada yomonlashgan
Muzliklarning qisqarishi	Salbiy	Salbiy	Global iqlim o‘zgarishi sababli Markaziy Osiyo muzliklari hajmi 30,0 foizga qisqarib, keyingi yillarda ushbu ko‘rsatkich o‘sishi prognoz qilinmoqda
Qurg‘oqchilik davomiyligi va chastotasi	O‘zgarmagan	Salbiy	Kuchli qurg‘oqchilik davrlari: 2000-yil, 2008-yil, 2011-yil, 2014-yil va 2018-yillar
Suv tejovchi texnologiyalar	Salbiy	Ijobiy	Sug‘oriladigan yerlarning 23,0 foizi suv tejovchi texnologiyalar bilan ta’minlangan

Shuningdek, mamlakatda sanoat ishlab chiqarishi sohasini rivojlantirish bo‘yicha “yashil” investitsiya va texnologiyalardan keng foydalanish zaruriyati mavjud ekanligi aniqlandi. Ushbu holat sanoat ishlab chiqarishi hisobiga atrof-muhit va inson salomatligi uchun zararli bo‘lgan maxsus ifloslantiruvchi moddalarning chiqarilishi ham ortib borayotganligi bilan izohlanadi (3-jadvalga qarang).

O‘rganishlarga ko‘ra, mamlakatda mintaqani barqaror rivojlantirishning ijtimoiy yo‘nalishida amalga oshirilayotgan islohotlarning samaradorligi ekologik va iqtisodiy yo‘nalishdagi islohotlarga nisbatan ijobiy tendensiyaga ega bo‘lganligi bilan xarakterlanadi. Ammo mamlakatda ijtimoiy infratuzilma yetishmovchiligi bilan bog‘liq bo‘lgan muammolar hali hanuz mavjud bo‘lib, ushbu holat chekka hududlardagi aholi yashash punktlariga ko‘zga tashlanadi. Shu bilan birgalikda, qishloq va shahar hududlari ijtimoiy infratuzilmasining rivojlanganlik darajasi

[5] Ministry of Ecology, Environmental Protection and Climate Change of the Republic of Uzbekistan. National state of the environment report: Uzbekistan. International Institute for Sustainable Development. 2023. – 121 p. ma’lumotlari asosida tuzilgan.

bo‘yicha ham sezilarli darajada farqlanish holatlari mavjud hisoblanadi (5-jadvalga qarang).

5-jadval

O‘zbekistonning ijtimoiy rivojlanish yo‘nalishidagi barqarorlik xususiyatlari[6]

Ko‘rsatkichlar	So‘nggi o‘n yillikdagi tendensiya	So‘nggi uch yillikdagi tendensiya	Rivojlanish trendi xususiyati
Umr davomiyligi	Ijobiy	O‘zgarmagan	Mamlakat aholining umr davomiyligi tibbiy xizmatlar sifati hisobiga ortib bormoqda
Bolalarning oziq-ovqat xavfsizligi va ovqatlanishi	O‘zgarmagan	Ijobiy	So‘nggi yillarda bolalar salomatligi, jumladan, ularning sog‘lom va xavfsiz ovqatlanishini ta’minlashga ustuvorlik kuchli qaratilmoqda
Yurak-qon tomir va nafas yo‘li kasalligi	O‘zgarmagan	Ijobiy	Kasallanish darajasi kamaygan, ammo IHTT mamlakatlariga nisbatan hali hanuz yuqori hisoblanadi
Oziq-ovqat va to‘yib ovqatlanish	Ijobiy	Ijobiy	Aholining asosiy turdagi oziq-ovqat, jumladan, sut va sut mahsulotlari, tuxum, meva va sabzavotlar iste’moli sezilarli ortgan
Aholi savodxonligi	Ijobiy	Ijobiy	Aholiga ko‘rsatilayotgan ta’lim xizmatlarining qamrovi kengayib, sifati takomillashtirilgan
Aholi daromadlari	Ijobiy	Ijobiy	Aholi jon boshiga real daromadlar respublikaning barcha viloyatlari ortgan
Ijtimoiy infratuzilma	Ijobiy	Ijobiy	Ijtimoiy infratuzilma holati yaxshi-lanishiga qaramay, muammolar mavjud

O‘tkazilgan tahlillarga asoslangan holda mamlakatimizda mintaqaviy barqaror rivojlanish mexanizmi ijtimoiy yo‘nalishda iqtisodiy va ekologik barqarorlik yo‘nalishiga nisbatan samarali amal qilib kelayotganligi aniqlandi. Shu bilan birgalikda, mintaqaviy barqaror rivojlanish mexanizmining barcha yo‘nalishlari bo‘yicha tegishli muammolar mavjud bo‘lib, eng ko‘p muammoli vaziyatlar ekologik barqarorlik yo‘nalishida bo‘lib, bu turdagi muammolar respublika hududlarining iqtisodiy rivojlanish salohiyatidan to‘liq foydalanish imkoniyatini bermayotganligini ko‘rishimiz mumkin bo‘ladi. Ushbu vaziyatni inobatga olgan holda mamlakatimiz hududlari kesimida mintaqaviy barqaror rivojlanish mexanizmini xalqaro standartlarga moslashtirishda ilg‘or xorij amaliyotiga asoslanishni lozim topdik.

Jahon amaliyoti tahliliga ko‘ra, Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (IHTT) ga a’zo bo‘lgan mamlakatlarda mintaqaviy barqaror rivojlanish mexanizmlari BMT tomonidan ishlab chiqilgan tamoyillar tizimini o‘zaro mutanosiblashgan holda qo‘llab kelayotganligini bilan xarakterlanadi. O‘tkazilgan tahlillarga ko‘ra, barqaror rivojlanish mexanizmida ekologik muammolar ustuvor ahamiyat kasb etuvchi

[6] Ministry of Ecology, Environmental Protection and Climate Change of the Republic of Uzbekistan. National state of the environment report: Uzbekistan. International Institute for Sustainable Development. 2023. – 121 p. ma’lumotlari asosida tuzilgan.

mamlakatlar amaliyotida “ESG” tamoyillariga asoslangan holda “yashil” investitsiyalarni jalb qilishga ustuvorlik qaratiladi. Shu bilan birgalikda, bugungi kunda “ESG” tamoyillari tizimi global investitsion bozorda investorlar uchun ustuvor ahamiyat kasb etuvchi yo‘nalishlarda milliy iqtisodiyot tarmoqlariga o‘z kapitalini joylashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

“ESG” tamoyillari tizimi – bu investorlar uchun barqarorlik va javobgarlik mezonlari sifatida xarakterlanib, faqatgina moliyaviy foyda ko‘rish emas, balki ekologik (atrof-muhitning ifloslanishi, energiya samaradorligini oshirish, resurs tejamkorligini ta’minlash), ijtimoiy (mehnat huquqlarini qimoya qilish, ijtimoiy tenglikni ta’minlash va aholi bandligini rag‘batlantirish) va boshqaruv (davlat boshqaruvida shaffoflik, korporativ boshqaruv samaradorligini oshirish, korrupsiyaga qarshi kurashish va uni cheklash) bo‘yicha barqaror rivojlanish mexanizmi samaradorligini oshirishga xizmat qilgan holda Yangi O‘zbekiston sharoitida “Yashil” energetika siyosati, karbon chiqindilarini qisqartirish (COP 26 – Parij kelishuvi), davlat-xususiy sheriklik (DXSh) orqali ekologik loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlarini kengaytirishi bilan xarakterli hisoblanadi.

6-jadval

Yangi O‘zbekistonda “ESG” tamoyillari orqali “yashil” investitsiyalarni jalb qilish mumkin bo‘lgan ustuvor sohalar[7]

Sohalar	Sabablar
Qayta tiklanuvchi energiya (quyosh va shamol energiyasi)	Tabiiy iqlim sharoiti, energiya ehtiyoj yuqori
Suv tejovchi texnologiyalar	Qurg‘oqchilik, suv resurslari tanqisligi
Eko-infratuzilma	Qattiq chiqindilarni qayta ishlash, energiya, samarador uylar
Barqaror qishloq xo‘jaligi	Agroeksport va organik mahsulot yetishtirish salohiyati
“Yashil” transport	Avtobuslar, velosiped infratuzilmasi, elektromobillar

O‘tkazilgan tadqiqotlarga ko‘ra, Yangi O‘zbekiston sharoitida “ESG” tamoyillari tizimi asosida qayta tiklanuvchi energiya (quyosh, shamol energiyasi), suv tejovchi texnologiyalar, eko-infratuzilma, barqaror qishloq xo‘jaligi va “yashil” transport kabi sohalarga “yashil” investitsiyalarni jalb qilish mumkin bo‘ladi (6-jadvalga qarang).

Shu bilan birga, “ESG” tamoyillari tizimi asosida davlat tomonidan amalga oshiriladigan islohotlarning strategik yo‘nalishlari (1-rasmga qarang) quyidagilar bilan boyitilishi talab etiladi:

[7] Muallif tomonidan tuzilgan.

– respublika viloyatlari uchun “ESG” pasportlarini ishlab chiqish – bunda har bir hududning “ESG” ko‘rsatkichlarini baholash orqali olingan natijalarni investorlarga taqdim etish talab etiladi;

– “Yashil” investitsiya agentligini tashkil etish – bu orqali “ESG” loyihalarini moliyalashtirishda DXShning ixtisoslashtirilgan yo‘nalishi shakllantiriladi;

– “ESG” standartlariga muvofiq hujjatlashtirish – bunda yangi investitsion loyihalarni xalqaro “yashil” obligatsiyalar bozoriga chiqarish imkoniyatiga erishiladi;

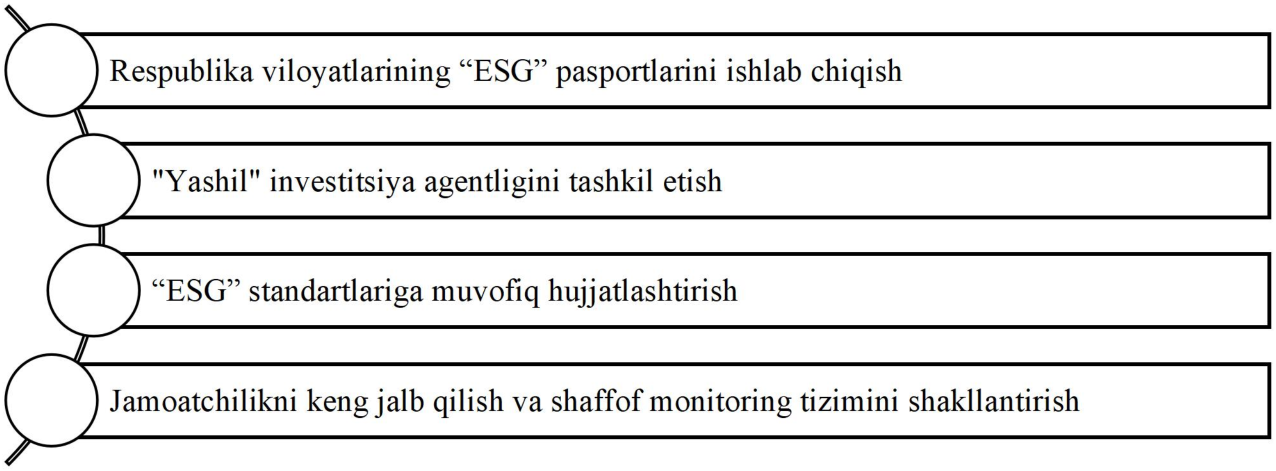

1-rasm. Yangi O‘zbekistonda “ESG” tamoyillari tizimini joriy qilishning strategik yo‘nalishlari[8]

– jamoatchilikni jalb qilish va shaffof monitoring tizimini shakllantirish – mahalliy loyihalarda aholi ishtirokini ta’minlash va ochiq ma’umotlar platformalarini ishlab chiqish kerak bo‘ladi.

O‘zbekiston Respublikasi hududlari kesimida taklif etilayotgan “ESG” tamoyillari tizimi asosida yashil investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini hududlarning “yashil” investitsion salohiyatining ustuvorliklaridan kelib chiqqan holda “ESG” tamoyillari tizimining tarkibiy yo‘nalishlari bo‘yicha quyidagi tartib asosida shartli baholashni amalga oshirdik:

– bir yulduz (☆) – past daraja;

– ikki yulduz (☆☆) – o‘rtadan past daraja;

– uch yulduz (☆☆☆) – o‘rta daraja;

– to‘rt yulduz (☆☆☆☆) – o‘rtadan yuqori darajada;

– besh yulduz (☆☆☆☆☆) – yuqori darajada.

[8] Muallif tomonidan tuzilgan.

7-jadval

Respublika viloyatlarining "ESG" tamoyillari asosida "yashil" investitsion salohiyati bo'yicha reyting ko'rsatkichlari[9]

Viloyat / Hudud	Ekologik (E)	Ijtimoiy (S)	Davlat (G)	Umumiy "ESG" ball	Yashil investitsiya salohiyati	Izoh
Toshkent shahri	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐⭐	13 / 15	Juda yuqori	Raqamlashtirish, transparentlik yuqori
Toshkent viloyati	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐⭐	12 / 15	Yuqori	Sanoatlashgan, yaxshilangan boshqaruv
Navoiy viloyati	⭐⭐⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	12 / 15	Juda yuqori	Quyosh energiyasi salohiyati yuqori
Buxoro viloyati	⭐⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	10 / 15	O'rtadan yuqori	Qayta tiklanuvchi energiya uchun qulay
Samarqand viloyati	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	11 / 15	Yuqori	Turizm va boshqaruv birgalikda o'smoqda
Surxondaryo viloyati	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	9 / 15	O'rtadan past	Agrosanoat, lekin ESG yondashuv kamroq
Qashqadaryo viloyati	⭐⭐	⭐⭐	⭐⭐	6 / 15	Past	Suv tanqisligi, ESG institutsional zaif
Farg'ona viloyati	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	10 / 15	O'rtadan yuqori	Agroinnovatsiyalarga salohiyat bor
Andijon viloyati	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	11 / 15	Yuqori	Qishloq xo'jaligi markazlaridan biri
Namangan viloyati	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	10 / 15	O'rtadan yuqori	Yoshlar loyihalari uchun qulay muhit
Jizzax viloyati	⭐⭐⭐⭐	⭐⭐	⭐⭐⭐	9 / 15	O'rtacha	Yashil sanoat uchun imkoniyat bor
Sirdaryo viloyati	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	9 / 15	O'rtacha	Agrar-sanoat zonasi sifatida rivojlanmoqda
Xorazm viloyati	⭐⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	⭐⭐⭐	10 / 15	O'rtadan yuqori	Turizm, agrar loyihalar uchun ochiq
Qoraqalpog'iston Resp.	⭐⭐⭐⭐⭐	⭐⭐	⭐⭐⭐⭐	11 / 15	Donor asosida	Donor va ekologik regeneratsiya markazi

[9] Muallif tomonidan tuzilgan.

Yuqorida keltirilgan mezonlar asosida respublika viloyatlarining “ESG” tamoyillari tizimiga asoslangan holda “yashil” investitsiyalarni jalb qilish salohiyati bo‘yicha baholash natijalari 7-jadvalda keltirib o‘tildi. O‘tkazilgan baholash natijalari quyidagi xulosalarni olish imkonini berdi:

– Toshkent shahri, Navoiy va Toshkent viloyatlari “ESG” tamoyillari tizimi bo‘yicha ball diapazoni yuqori (13–15 ball yoki yulduz) bo‘lgan hududlar hisoblanib, ular institutsional (yoki davlat boshqaruvi samaradorligi) va texnik salohiyati yuqoriligi bilan xarakterlanadi;

– respublikaning Samarqand, Andijon, Xorazm, Farg‘ona, Buxoro viloyatlari va Qoraqalpog‘iston Respublikasi hududlari “ESG” tamoyillari tizimi bo‘yicha ball diapazoni o‘rtadan yuqori bo‘lib (10–12 ball yoki yulduz), ular “yashil” investitsiyalarni jalb qilish bo‘yicha ma’lum salohiyatga ega holda loyihalarni to‘g‘ri tanlash muhim ahamiyat kasb etadi;

– Namangan, Surxondaryo, Jizzax va Sirdaryo viloyatlari o‘rta darajadagi (7–9 ball yoki yulduz) “ESG” tamoyillari tizimi bo‘yicha ball diapazoniga ega bo‘lib, ushbu hududlarda “ESG” tamoyillariga asoslangan transformatsiya va hududiy dasturlarni ishlab chiqishga ustuvorlik qaratish maqsadga muvofiq;

– respublikada faqatgina Qashqadaryo viloyatining “ESG” tamoyillari tizimi bo‘yicha ball diapazoni past darajada (7–9 ball yoki yulduz) bo‘lib, hududda energiya va boshqaruv bo‘yicha investitsiyalarni jalb qilishdan avval hududiy islohotlarni kuchaytirish zarurati mavjud ekanligi aniqlandi.

Umuman olganda, taklif etilayotgan “ESG” tamoyillari tizimiga asoslangan holda respublika viloyatlari kesimida belgilangan tarmoqlarga “yashil” investitsiyalarni jalb qilish orqali mintaqaviy barqaror rivojlanishning ekologik va iqtisodiy yo‘nalishdagi rivojlanish salohiyatidan foydalanish samaradorligi ortadi. Shu bilan birga, hududlarga bu turdagi “yashil” investitsiyalarni jalb qilish bo‘yicha ishlab chiqilgan takliflar davlat va hududiy dasturlar asosida barqaror rivojlanish mexanizmini xalqaro standartlarga integratsiyalash imkoniyatini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Thomas, D (2023) Annual Report on the U.S. Manufacturing Economy: 2023. (National Institute of Standards and Technology, Gaithersburg, MD), NIST Advanced Manufacturing Series 600-13-upd1. – 64 p.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Davlat va xo‘jalik boshqaruvi hamda mahalliy ijroiya hokimiyati organlarining ishlab chiqarishni mahalliylashtirish va sanoat tarmoqlarida kooperatsiya aloqalarini jadallashtirishning yangi tizimini joriy etish bo‘yicha mas’uliyatni yanada oshirish to‘g‘risida”gi PQ-4426-son qarori, 24.08.2019 y. https://lex.uz/ru/docs/4486600

3. Van Zanten J. A., & Van Tulder R. Multinational enterprises and the Sustainable Development Goals: An institutional approach to corporate engagement. Journal of International Business Policy, Vol. 1 (3-4), 2018. – pp. 208–233.
4. Tsolakis N., Niedenzu D., Simonetto M., Dora M., & Kumar M. Supply network design to address United Nations sustain-able development goals: A case study of block chain implementation in Thai fish industry. Journal of Business Research, Vol. 131, 2021. – pp. 495–519
5. Yin X., Chen J., & Li J. Rural innovation system: Revitalize the countryside for a sustainable development. Journal of Rural Studies, Vol. 93, 2022. – pp. 471–478.
6. Yang K., Schot J., & Truffer B. Shaping the directionality of sustainability transitions: The diverging development patterns of solar photovoltaics in two Chinese provinces. Regional Studies, Vol. 56 (5), 2022. – pp. 751–769.
7. Rizzo C., Guido G., Pino G., Pirotti T., & Anzilli L. A fuzzy expert system for sustainable local development. Regional Studies, Vol. 56 (5), 2022. – pp. 808–817.
8. Foroudi P., Marvi R., Cuomo M.T., and D'Amato A. Sustainable Development Goals in a regional context: conceptualising, measuring and managing residents' perceptions. Regional Studies, Jul, 2024. – 16 pages. DOI: 10.1080/00343404.2024.2373871
9. Industrial Policy for the Sustainable Development Goals: Increasing the Private Sector's contribution. OECD Publishing, Paris, 2021. – 196 pages.
10. Wilson, G. K. Business and Politics. A Comparative Introduction. – N.J.: Chatham House Publishers, Inc. Chatham, 1990

АНАЛИЗ ГОТОВНОСТИ УНИВЕРСИТЕТОВ К ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ И РЕАЛИЗАЦИИ ESG-КОНЦЕПЦИИ

Кузнецов Виктор Павлович
ФГБОУ ВО «Нижегородский государственный
педагогический университет имени Козьмы Минина»,
Доктор экономических наук, профессор кафедры
экономики предприятия
Назарова Екатерина Николаевна
ФГБОУ ВО «Нижегородский государственный
педагогический университет имени Козьмы Минина»,
студент магистратуры

Аннотация. *В статье представлены результаты исследования готовности Мининского университета к подготовке специалистов в области управления устойчивым развитием и реализации ESG-концепции. Эмпирическую базу составили анкетирование студентов экономических специальностей и контент-анализ учебных планов. Результаты выявили критически низкий уровень осведомленности студентов в области*

Ingliz tili muharriri: *Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi*
Musahhih: *Vaxabova Marfua Mirkamalovna*
Sahifalovchi va dizayner: *Zoirov Sardor Ziyodin o'g'li*

2- TOPLAM
2- MAXSUS SON /2025

© Materiallar ko'chirib bosilganda, **"Management and Economics Scientific Research Journal"** jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pulli asosda chop etiladi.
El. pochta: journals@timeedu.uz
Tel.: +998 95 651 90 00

"Management and Economics Scientific Research Journal" jurnali 19.09.2024-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 404368-son reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. Litsenziya raqami: C-5669639
PNFL: 308906510

Manzilimiz: *Toshkent shahar Yakkasaroy tumani Shota Rustaveli ko'chasi, 114*